KEHYS ry Kehitysyhteistyöjärjestöjen EU-yhdistys Kehys ry
The Finnish NGDO Platform to the EU

4.4.2017

Kehys ry:n lausunto valtioneuvoston Agenda2030-selontekoon (VNS 1/2017 vp)

Kehitysyhteistyöjärjestöjen EU-yhdistys Kehys ry haluaa kiittää hallitusta kansallisen Agenda2030-toimeenpanosuunnitelman laatimisesta ja sen esittelemisestä eduskunnalle valtioneuvoston selontekona. YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelman (Agenda 2030) hyväksyminen syyskuussa 2015 oli globaali merkkipaalu ja on hienoa nähdä, että Suomi on ensimmäisten maiden joukossa viemässä sen toimeenpanoa eteenpäin kansallisella tasolla.

Eri **toimijaryhmien osallistumisen** mahdollistanut toimintatapa, jolla valtioneuvoston kanslia toimeenpanosuunnitelmaa valmisteli, ansaitsee kiitosta ja toimii hyvänä mallina muille maille. Erityisesti politiikkaperiaatteita koskevassa osassa selontekoa näemme kestävän kehityksen toimikunnan ja kehityspoliittisen toimikunnan arvokkaan panoksen.

Selonteko luo politiikkaperiaatteineen hyvän pohjan pitkäjänteiselle työlle kestävän kehityksen edistämiseksi ja Agenda2030:n toteuttamiseksi Suomessa. Erityisen hyvin tätä tukee selonteossa esitelty seuranta- ja arviointijärjestelmä, joka kytkee Agenda2030:n toteuttamisen eduskunnan työhön, politiikan sykleihin ja ministeriöiden suunnittelutyöhön. Se antaa myös mahdollisuuden eri toimijoille osallistua hallituksen toiminnan arviointiin, mikä hallituksen kausien loppuun suunniteltujen ulkopuolisten arviointien kanssa luo edellytykset tilivelvollisuuden toteutumiselle. Seurantajärjestelmä on kansainvälisellä tasolla erittäin kunnianhimoinen ja Suomen tulisi viedä mallia esimerkiksi Euroopan unioniin.

Olemme tyytyväisiä, että **hallitus tunnustaa EU-politiikkoihin vaikuttamisen tärkeänä keinona kestävän kehityksen edistämiseksi**. Selonteossa viitataan tarpeeseen laatia EU:lle pidemmän aikavälin strateginen linjaus ja suunnitelma kestävän kehityksen edistämiseksi yhteisön politiikoissa sekä EU:n sisällä että sen ulkosuhteissa. Samoin **selonteossa sitoudutaan kiinnittämään huomiota Suomen toiminnan johdonmukaisuuteen kestävän kehityksen kysymyksissä EU:ssa sekä tukemaan EU:ta johdonmukaisessa toiminnassa kestävän kehityksen edistämiseksi**.

Kestävää kehitystä tukeva politiikkajohdonmukaisuus

Kestävän kehityksen tavoitteiden keskinäiskytkökset tunnustava **Agenda2030 edellyttää myös Suomelta entistä suurempaa huomiota politiikkajohdonmukaisuuteen**. Selonteossa on huomioitu kestävää kehitystä tukeva politiikkajohdonmukaisuus yhtenä Suomen kolmesta politiikkaperiaatteesta. **Pidämme selonteossa mainittuja toimenpiteitä kokonaisvaltaisesta arviosta Suomen toiminnan johdonmukaisuudesta sekä kestävän kehityksen vaikutusarviointityökalun selvittämisestä tervetulleina** konkreettisina ehdotuksina johdonmukaisuuden kehittämiseksi. Selonteossa tunnustetaan myös Suomen eri politiikkojen vaikuttavan kestävän kehityksen edellytyksiin globaalisti. **On erittäin valitettavaa, ettei johdonmukaisuuden globaali ulottuvuus kuitenkaan käytännössä näy selonteon kahdessa painopisteessä juuri lainkaan**.

Selonteossa olisi voitu vahvistaa johdonmukaisuutta Suomen toimien ja niiden globaalien vaikutusten välillä esittämällä toimenpiteitä esimerkiksi pakolaiskiintiöiden korottamiseksi, julkisten hankintojen kestävyys- ja ihmisoikeuskriteerien käyttöönottamiseksi, aseviennin lopettamiseksi epädemokraattisiin ja ihmisoikeuksia polkeviin maihin, ympäristö- ja ihmisoikeuskriteerien ajamiseksi EU:n kauppasopimuksiin, veroparatiisien sulkemiseksi ja verovälttelyn estämiseksi tai esittämällä tarkemmin, mitä toimenpiteitä kiertotalouden tiekartasta hallitus sitoutuu toimeenpanemaan kestävämmän ruokajärjestelmän edistämiseksi.

Selonteko onkin mielestämme valitettavan kaksijakoinen. Hyvästä pohjatyöstä huolimatta nykyisen hallituksen omat toimenpiteet kestävän kehityksen edistämiseksi ja Agenda2030:n toteuttamiseksi jäävät kunnianhimottomiksi ja paikoitellen jopa kestävän kehityksen vastaisiksi. Pidämme erittäin huolestuttavana sitä, ettei hallitus kuunnellut toimikuntien ja kestävän kehityksen asiantuntijapaneelin suosituksia kahden painopisteen alle listattujen toimenpiteiden suhteen.

Selonteossa viitataan kestävään talouteen keinona ja mahdollistajana, mutta se, **mitä kestävällä taloudella tarkoitetaan jää epämääräiseksi ja ohueksi**. Nimenomaan talousajattelun osalta selonteossa olisi ollut mahdollisuuksia tunnistaa paremmin Agenda 2030 -ohjelmaan sisältyvä transformatiivisuuden periaate, ja ottaa tavoitteeksi aina yhteiskunnan ja talouden rakenteisiin asti ulottuva syvällinen muutos ja uudistuminen. Resurssitehokkuuden parantamisen ja energiantuotantoratkaisujen uudistamisen rinnalla tämä **muutos edellyttäisi esimerkiksi luonnonvarojen kulutuksen, talouskasvun ja hyvinvoinnin suhteen uudelleenarviointia**. Kuten esimerkiksi selonteon liitteenä julkaistussa kestävän kehityksen asiantuntijapaneelin lausunnossa todetaan, maapallon ekologisia rajoja kunnioittava kestävä kehitys edellyttää, että hyvinvoinnin riippuvuutta talouskasvusta vähennetään.

Agenda 2030:n toimeenpano tarjoaisi erinomaisia mahdollisuuksia kehittää uudenlaisia käytäntöjä muun muassa talouden ja hyvinvoinnin suhteen tarkasteluun ja esimerkiksi BKT:ta täydentävien hyvinvoinnin mittareiden kehittämiseen ja käyttöönottoon. BKT:ta täydentävät indikaattorit toki mainitaan selonteossa kestävän kehityksen seurantaindikaattoreiden yhteydessä, mikä on myönteistä, mutta edelleen riittämätöntä suhteessa Agenda 2030:n transformatiivisuuden periaatteeseen.

Kestävän kehityksen globaalin edistämisen osalta pidämme huolestuttavana sitä, kuinka yksipuolisesti selonteossa viitataan markkinoiden ja kaupan vapauttamiseen keinoina edistää vihreää kasvua ja työllisyyttä. **Kaupan vapauttaminen voi tukea kestävää kehitystä ainoastaan, jos se tapahtuu sitovasti ihmisoikeuksia ja ympäristöä kunnioittaen**. Jos taas kaupan vapauttaminen tarkoittaa sääntelyn purkamista tai esimerkiksi köyhien maiden markkinoiden avaamista ylikansallisille suuryrityksille, sillä voi olla erittäin kielteisiä ekologisia ja sosiaalisia vaikutuksia. Olisimme toivoneet, että Suomen vientimahdollisuuksien parantamisen sijaan selonteossa olisi korostunut esimerkiksi kauppapolitiikan ja -sopimusten vastuullisuuden ja kestävyyden varmistaminen.